

Buriaad-Mongol УНЕН

№ 155 (2489)
1938 онои
ИЙУЛИН
6
SREDAА
15-дхи zilee гарна
УЛААН-ҮДЕ гоордо
БМАССР

Mynøoder, BMASSR-er Verxoono Soveedei negedegeer Seessi neegdexenb. Aradai hungamalnuud-BMASSR-er Verxoono Soveedei deputaaduudta—dylete bajar!

БМАССР-er VERXOONNO SOVEEDEI NEGEDEGEER SEESSI

...der, manai Buriaad-Автонoomно Soveed-Respyyblikin zasagal oogan—Verxoonno Soveedegeer Seessi neegina.

...deerexi egeel demokskexer aradbyegeegse tegse ba xexear hungagdahan, BMASSR-er Verxoonno Soveed болбол хийлгээгээр гиенеи byxii хийгэе байдл дээр-берилэн бейлүүлзе ордодууд—aradbyegeegamalnuud xadaa, eehederbyriingee prakxydelmeride nyxer историгеске заабарил-лери болгозо байна.

...hangamalnuud xadaa, н хереги тыее, ара-гол заргал тыее—сдадагга наидбарилгиин теле темесе.

...Leeninei untar-geroficeske oobraza zamilji xytelegsenb.

...diceske sylee болбол, бисеен— өөрингөө ардад, гиенеи хере-меден жабулга, ардад гехен удхатай. Ene sy-гуу jixe Oktiaabriin is revollyyee bidende.

...Staalinal aguу jixe ar xytelegedeg, xydel-angiin diktatura бол-дууда орон гиенеи-равлениде хабархалаг эрхе ханган бай-ганс коммуниис ий-хугаар байдал, ийе-гуа хата, хеден yje-хошо дарлагдана, ек-салгдана багаа ара-хилееле, герелте ха-дальда оруулза садана.

...Ene jixe xereg bejete. Manai ордонд ийм байгуулгдана, иймилан илаханай резыл-есестеи xyrtar шуд-ратизм бодото херег деере бейлүүлгдесе.

...demokratizmiin jo-манай respyyblikin dee-ган—Verxoonno Soveed адана.

...respyyblikin azalad партиина ба партиина би-дэи стаалнска блогийн ги-льзе, Verxoonno Soveed-дереер азалгдани ийе-дере respyyblikingee са-албаран бадархин ty-

БМАССР-er Verxoonno Soveedei deputaaduud

S. D. Ignaat'jev

G. C. Belygaajev

N. P. Kovriigin

S. M. Ivanoov

RSFSR-er Verxoonno Soveedei tyryysiin Seessijii zarlaxa tuxai

Byxerossiin Centrallaа Gyisedxexe Komiteedei Preziidiymeitogtool

RSFSR-er Konstituciin 39-dxi statsjaagai yndehöer, Byxerossiin Centrallaа Gyisedxexe Komiteedei Preziidiymeitogtooxonb. Rossiin Soveed Federa-tivna Socialis Respyyblikin Verxoonno Soveedei tyryysiin Seessijii 1938 onoi ijyuliin 15-da, Moskvaа goorodto zarlaxa.

Byxerossiin Centrallaа Gyisedxexe Komiteedei tyryyegse M. Kaliinin

Byxerossiin Centrallaа Gyisedxexe Komiteedei sekretaraal tyloo, BCGK-er gešyyn A. Artiyxina

Moskvaа, Kreemb. 1938 onoi ijyuliin 3-da.

Moskvaа, Kreemb.

БМАССР-ai 15 zilei oido zoriuulagdahan torzeestvenno zasedaani

Ysegelder—ijyuliin 5-nai yde-še oros draamin гиенеи театр соо, Buriaad-Mongol Avtonoomno Soveed Socialis Respyyblikin тогтохон yderhee хошоо ар-банбан zilei болхон оидо зори-улагдahan, BMASSR-er пра-виителство, BK(b) Паартиин об-коом, Улаан-Үдийн гөрсөөд ба BK(b) Паартиин гөркөөмд торзеественно засадаани болбо.

7чааста BMASSR-er Правиителствин ба BK(b) Паартиин Обкоомд xytelberilegsed—nyxed Ignat'jev, Kovriigin, Cerempi-loon, Ivanoov, Belygaajev, Tka-coov, Petroov, Borsoojev ба busad prizeidiymde jireze huu-nad.

—Nyxedyyd! Avtonoomno Soveed Socialis Respyyblike болхонхоо хошоо ене арбан-бан zil соо туйлан социалис байгуулалтадаи амзалануудад мнөө nye byridxen дынегелдесе суларгаад ба'набди, —geed BMASSR-er праиителствин толгой nyxer S. M. Ivanoov урдсгел-гийнгаа yge exilee, хеден yge xelexe зуураа, — torzeestvenno zasedaani ийеен деере сон-собо.

Удаань nyxer Kovriiginai ду-радхалаа, yrgelze нержеме ап-лодисмент доро nyxer Стаалин tyryyegeer CK-ai Политбироо-гой геšyyd, myn nyxed Dimiit-rov, Teelman, Xooze Dias

gegsed xyndiin Prizeidiymde hungadaba.

Tiigeed, BMASSR-er арбан-бан zilei oi tuxai doklaad xelexiiji BMASSR-er Centrallaа Gyisedxexe Komiteedei tyryy-legse nyxer Belygaajevte yge ygtebe.

Nyxer Belygaajev болбол Buriaad-Mongol Avtonoomno Soveed Socialis Respyyblikin 15 zilei toršo соо туйлан амзал-танууд тухай, Buriaad-Mongol aradai azaxuida xorolого ба hydikel xeze байхан ардад дай-сидийи алдарт наркомвндеел-ценыйдеи тухаламзаар елрүүл-н бутасохихон тухай, енеенhee хошоо манай respyyblikin урда багаа азaxuin зоригонуд тухай todo honor doklaad xebe.

Nyxer Belygaajevte doklaadaa дыргегеленд хууль, торзеест-венно засадаанида хабардасад болбол byxii buriaad-mongol aradai nereshee, byxii delxein азаланай агуу jixe воозд, BMASSR-er Verxoonno Soveedei deputaad nyxer Ioisif Vissarioonoviš Staalinda ба soveed праиителствин толгой, BMASSR-er Verxoonno Soveedei deputaad nyxer Viaceslav Mixailovič Moolotovto bajarai телеграммануудийи елгеге.

Torzeestvenno zasedaaniin хуулер jixe концерт болхон байна.

CEDEN GALSAANOV.

Buriaad-Mongol tuxai duun

...Yde, Selengiin... хаан сэсеглиг... yde тайдлаг... byrieе шимехен... набас дандууранб... Tenshine ниутугай... zargan байдлаг... le Buriaad-Mongolnai... дунгаар бинал, булган... г ле ухаар Baigalnai, ател бинал, долгилон... oozon soveed Soujouzai... болзо халбархан... Buriaad-Mongoloi... ниутуг прэзелтеи... халуун едихи... татан бадарза,

Erxim tyryy xyynydnai Oorden nagraad sagnaltai. Bajan le Buriaad-Mongolnai Bajaraar baina, bulgilan. Elbeg le ухаар Baigalnai Ersetei baina, долгилон. Staalinska aguу Xuuliaaraa Sylee erxin xysende, Xargil zamai seberte, Дуулан байхам хаиханхан. Azal xexem xyndeteil, Arad zomnai duratail. Mynee xyliyn bainaldi, Yglee ysee хаиханхан. Bajan le Buriaad-Mongolnai, Bajaraar baina, bulgilan. Elbeg le ухаар Baigalnai Ersetei baina, долгилон.

S. SOLOVJOOV. УЛААН-ҮДЕ YGLËӨӨДЕР

XUUSHAN DEEDE-YDE

Urdanb, Deede-Yde goorod анхан тyryyn 1666 ондо геξεе gy, all yndehen тынгуыз ба буриад хын зонхоо „Jasaag“ sugлуuxa зорилготи jirehen, oроси сeregel отриадуудай yzegen би болхо yjede yndehel-nen байна. Egeel тyryyn Deede-Yde xadaa, mill jyiin ybelzee-xen багаа, тигеед „Kреeпoст“ geze oстрогод болхон ба сааша-даа гоордои удхаанариийи оло-лон байна.

Zabaikaalilin glaavna uhan замал магистралс болхо, Se-lenge myrenei erje деере гоо-родои би болхо шалтаган ха-даа, коммеерске syndooxoo-ст-воо ене голийи хереглехе тухай бодол багаа. Парооходно харилсаан XIX зуунай есесте ехилхен байна.

Revolyychee urda tede па-роооооуд болбол Yyste-Xiaa-г-тада оирхон, Биһийте seloo xyrtar kырsиревелдэг багаа. Октiaabriin revollyyцин хуу-леер, Монголтой парооходно ха-рилсаа хезе хилгедехен байна.

1917 ондо Deede-Yde болбол Zabaikaalidaxi revollyyциноо xydeleenei ceentr болхон ба-на. 1919 ондо Deede-Yde бол-бол, жапоонско интервентный-те есегый партизаанска хыде-леенеи ceentr болно. 1923 ондо, Buriaad-Mongol ASSR-er то-гтоодо, Deede-Yde xadaa, ене respyyblikin ceentr болхон байна.

XIX зуунай 50-аад ондо ха-баадана хуушан плаанай жооор, гоорд болбол зыун xoinohoo yндeрdexe хатаар ба баруун-урда талхаа, Selengeer xizaar-lahan, zixexen бургаахатай зиг-дехен талда байхан байна.

Yde гoлoй зыун ерје деере Zaydiinske предмеест багаа.

Uрдanb, гepныидиин зил зигдe-дee бyлта модон, nege eтaаза-нуудтай багаа, гансал гоордои ceentрte, „гoстинно двoрoи“ байхан, шулуун барилгaxанууд байхан байна. Саашадаа, гоо-родои плаан jixe xyбилтaдa oрoогий, харин тере-ней территориян баахан yргeдeхен багаа.

Гоордои газара талань тон yзeмзегий багаа: yлчeнyдeн шулуу де-дигдeгeй, тpайтaаргый, нoгoон тарилга гexeдe, мийи nege xe-dexen гepel xазууда, гансал модононууд бaidaг байхан байна. Шорой шибхе арилгара та хажая жабалд тон муу багаа. Угаадан ба ношо ноохиноуд мийи yлчe деере хажадгад, ба бороогой оро-дох, гоорд хатаа yргeлze шабар болсодог багаа. Инфe-

асфалтиролагдана байна. Водопровод регденхел, гоорд хатаа, модо сесегеер ноогоорлулагдана байна. Трокко кладбишин хуулида гордоскол саад барилга дээрсе байна.

Гоордто хеден деede хургуулинуд ба техникымийд би: педагогическо, зоотехническе институтид, хыдее азалде хургуули, медицинске, совед худалдаанай ба исыкыствин техникымийд ба факulteedyд би.

Nayчeнa albагазарнууд би болонхой: Институд кyлтyрe, Кражевдeдeсke мyзел, Antireлигioзно мyзел, елyриий хамгаалалгын лаборатори. Buriaad-Mongol Gyrenei xeблe байгуулагданхай. Емнелгын албагазарнууд би: ветерологическо, тyберкyлиooz нo институтид.

Xyтелberилexii совед ба партиина тyсаалнууда cурган ород байхан, ардад дайсад,— жапоонско интервентный табиданууд болбол залуу respyyblike ба терееней сто-лицо Улаан-Үдийн тyрген ур-гaxa ба бадаран халбарха жабалдай али болхор хаад рехен байна. Гоордои байдлийи хайзаруула хереглe зориулан, праиителствoor табидан хэри ондоо jyымдeгe гaxa-галгадaдaг ба заримдаа хере-глeдeгeгeй багаа. Мyнee, трoккиs бyxaаринска ба бyр-зыаанна-националис шпooнуд (Tyгexeлeнb 2-dxi нiuурта)

„Moskvaа“ samolioodoi ekipaaz— Sevastoopolb-Arxаangel'ska niidelgede xabaadagsad

Sevastoopolb - Arxaangel'ska хегсэд-ерелхег зоримго-гeгeсyyд-пилооноуд Polina ceнкo, Veera Lomaako ба Hee Raskoovada Primooгb-oo bajar.

...ед emeгeтeшyyдeй eрeлxег... гoгoй байханийи хайсаанабди.

...ниделгееее хатаа, со-... emeгeтeшyyд болбол манай

STAALINSKA SOOKOLNUUDAI SINE ILALTA

SEVASTOOPOLB — ARXAANGELSKA

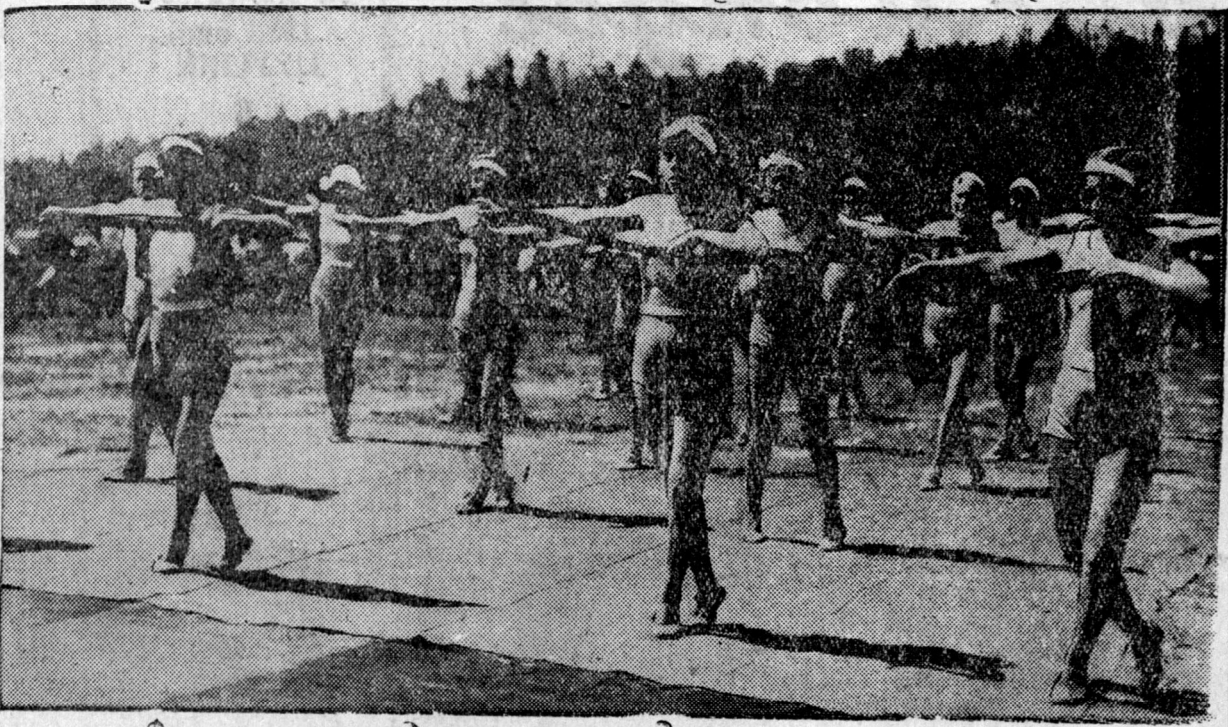
Vojeanne emegtei hoodciguud Osipeenko, Lomaako, bal Raskoovaagai buungyi niidelge

1938 onoi ijyyliin 2-to, moskoovska sagaar 4 caas 36 minnytede, vojeanne emegtei hoodciguud-staarsa leitenaant Poliina Danilovna Osipeenko, staarsa leitenaant Veera Feodorovna Lomaako ba styrmaantleitenaant Mariina Mixallovna Raskoova gegsed, nege motoortoi „MP-1“ geze gidrosamolooi dera Sevastoopolb—Kiljev—Novgorod—Arxaangelska marsruudaar buungyi niidelge niidelgiijil exilhen baina.

1416 kilomeetr utatai byxil zamijil, dunda skoorostoor nege caas soo 228 kilomeetr jabaza, 10 caas 33 minnytede dabahan baina. Goomelb-Viteevske — Veliki Lykil-Noorodol ucaastogta yylen sooguur, gazariiji xarangyi niidelge xebe. Podloziroorhoo Arxaangelska xyrter samolood xadaa yylenel dooguur, yylenel deegyyr ba jixenidee yylen sooguur jababa.

15 caas 09 minnytede, Osipeenko xadaa, Xolmoovskoonuur deere (Arxaangelska 15 kilomeetr urduur) buuba.

Soveed emegtei hoodciguud Osipeenko, Lomaako, Raskoova gegsed, tedenei urda tablig dahan zorilgiijil gaixamsag amzaltataigaar dyyrgebe.

Fizkylbtyyrnigyid-otliicniguudai, ijyyliin 6-nai paraadta beledxel Cernoovoi foto.

Moskva, Kreemlb

Ioosif Vissarioonoviq Staalinda

Sevastoopolb-Arxaangelska zamaar buungyi niidelge dyyrgegedee. Tanai jarsxiji

Osipeenko, Lomaako, Raskoova,

Arxaangelskaha, 1938 onoi ijyyliin 2

Moskva, Kreemlb

Nyxed Staal, Moolotov, Vorošillov, Kaliinin, Kaganoviq, Jezoo gegsedte

Tanai daalgabari—Sevastoopolb-Arxaangelska zamaar buungyi niidelge niidelgiijil dyyrgehen tuxal ba-

jartaigaar medeesenebdi. Paarti, pravittelstviin jamarsji daalgabariiji dyyrgegedee belemdi.

Osipeenko, Lomaako, Raskoova

Arxaangelskaha 1938 onoi ijyyliin 2

ARXAANGELSKA

Staarsa leitenaantnuud nyxed Osipeenko, Lomaako ba leitenaant nyxer Raskoovaada

Sevastoopolb-Arxaangelska marsruudaar gidrosamoloodoor buungyi niidelge niidelgiijil amzaltataigaar dyyrgehentein daaramduulan, soloto emegtei hoodciguud nyxed Poliina Osipeenko, Veera Lomaako ba Mariina Raskoova gegsediji xaluunaar amarsalnabdi.

Soveed aviaacin istorido eehediingee gaixamsag niidelgeer ysee nege rekoordiiji bisehen, soveed exenernyyd—hoodciguudai erelxegijiji, teseliji ba ynder masterstvooji xaruulhandan omogorxonobdi.

Tanai garnuudiji xanga barinabdi.

- I. Staal, V. Moolotov, K. Vorošillov, M. Kaliinin, L. Kaganoviq, N. Jezoo.

S. SOLOVJOOV.

ULAAAN-YDE YGLÖÖDER

(TYGESXEL. Exinb negedexi niuurta).

ba diversaanuudijil ba busad noxosuudijil butasoxihonoi byyleer, goorodoi haizaruulgada goritoli xydelmeri xegdee.

ULAAAN-YDE YGLÖÖDER

Ulaan-Ydiin territooriin sloozno relsejfe bolbol goorodijil saasadaa erxim hainaar haizaruulxa perespektiviydijil olgono. Mynoe goorodoi orson baigaa gazar, xadanuud ba Selenge, Yde golnuudai yrgen dollino bolbol jixe gojo haixan.

Goorodoi arxitektiyye xadaa egeel tyryyn prostranstvenno kompozitico geese, tiimehee, jixe Ulaan-Ydiin planirovanida gol tooxonnuud xaraalagdahan baina, endehee byxil goorod ba tereenei zarim xubinuud xaragdana baina.

Zeleeznodoroozno raloondo, klyyb ba kinoo-теаатр barixiin tulada, xeden relsejfe tooxonnuud tusgaarlagdanxal. Ene ploosads deere barigdahan gennyd xaa-xaanahaa xaragdadag baixa. Ene gazarnuud xadaa, ton gojo haixanuud, endehee azalsan xyn zon bolbol yrgen jixe Selengin gubitiin xadanuudai gaixamsag peizaazijil

xaraza sadaxa baina. Xuusan barilganuud xadaa goorodoi xyn zonoj sine eriltenyydte taaraxagyi baigaa.

Iime baihan deerehee, goorodijil yndehaerens sinedxen zahaxa, xuusan gennydiin uriluulxa ba sine barilganuudijil barixa xeregtei bolhon baina, ene asuudalda azalsaar le xandaxa xuxala baina.

Centraalna ralooni xada deerexi talada, Zeleeznodoroozno raloondo ba Zaydiinske ralooni ynder gazarnuudta 3-4 etaazatal gennyd barigdaxa.

Soveedydei baihan zahagdana ba ysee nege etaaz ne-megdexee baina. Ploosads bolbol specbaankanuud, NKVD-gel ypravleeni, xelxee xolbooni baihan, gostiinicoo gexe metiin olon etaazatal, gojo haixan gennydeer oformlaalagdaxa baina. Nagoon tarimalnuudtai, asfaltirovalagdahan yrgen uuzam yylicenyyd bolbol pravittelstvenno ploosadiiji vokzaaltai, nacionalnaa teaatrtai,

opera ba baleetlin teaatrtai, raisoveedydteit xolboxo. Trolleibyyssyid ba avtobyyssyid bolbol Ulaan-Yde goorodoi azalsadiiji PVZ-hee Miasokombinaad, Steklozavood, goorodoi ceentir, kylstyryne ba amarlitiin paarka teese zee xe baina Uha goloi tramvainuud xadaa, Selenge, Yde golnuudaar kylstyryne ba amarlitiin paarka teese kyrsiirevelxe baina, tilxede azalsan zon bolbol goorod sadara gojo haixan, gaixamsag gazarnuudaar amaraa argatal bolxo baina.

Raloon byxende paarkanuud baixa ba goorodoi urda talada, Zabolko goliiji zubaad, Selenge orohon uhanai basseine-nyydijil oruulalsan, xanta deeree 200 gektaar gazar deere centraalna paarka gojo haixanaar, nogoonoor xaragdana baixa. Ene paarka soo byxil paarkovo barilganuud ba tallamainuud baixa. Paarka soo nite-politiceske, elyyrei, fizkylstyryne, oboronitelno xydelmerinydijil yrger jabuulxa bolxo, ende xadaa xygedei sektor emxidxegde xaina. Niiitegoorodoi udxaanaral sta-

dloon, kylstyryin dvorec ba busad barilganuud paarkin territoori deere baigulagdaxa. Selenge ba Yde goloi erjenyydei nagoon massivuud, „talaar“ baihan nagoon polosaanuud, kvaartaldotoroi nogooruulganuud, xamagaalgin nagoon zoononuud ba lesopaarkanuud, yder byri uhalagdan baidag mostovoinuud ba traktyaaranuud,—ede bygede xadaa Ulaan-Ydiin azalsanijili elihe ba soorihoo zalluulxa baina. Byxil goorod soo kanalizaaca xegdexee. Arilgagdahan seber tungalagd uhan xadaa vopetrovodoor damzuulagdan, azalsanai kvartiraanuudta xaragdadaxa baina.

Medicinske, barilgin, mexaniceske, pedagogiceske, veterinaarna instityydyid ba zeleeznodoroozno, avtoroozno, xydee-azalai, koperatiivna, medicinske, pedagogiceske, teaatraalna-myziikaalna, ximiciceske, lesnoi, kommunaalna ziliisne, barilgin teexnikyyd g. m. ba deede hurguulnuudai seetinyyd bolbol eehediingee respyyblike soo huralsaxa erxe baidaltiji azalsadta olgoxo baina. Emnelgin alban-gazarnuudal yrgen seetinyyd bolbol badarangii Buriaad-Mongol respyyblikin stolico—Ulaan-Ydijil haizaruulan sined-xere jabadalijil xangaxa baina.

Medicinske, barilgin, mexaniceske, pedagogiceske, veterinaarna instityydyid ba zeleeznodoroozno, avtoroozno, xydee-azalai, koperatiivna, medicinske, pedagogiceske, teaatraalna-myziikaalna, ximiciceske, lesnoi, kommunaalna ziliisne, barilgin teexnikyyd g. m. ba deede hurguulnuudai seetinyyd bolbol eehediingee respyyblike soo huralsaxa erxe baidaltiji azalsadta olgoxo baina. Emnelgin alban-gazarnuudal yrgen seetinyyd bolbol badarangii Buriaad-Mongol respyyblikin stolico—Ulaan-Ydijil haizaruulan sined-xere jabadalijil xangaxa baina.

SVB-ein ba OSO-goi xydelmeri haizaruulxa

Xori. Anaagai somonoi „Staalina Zam“ kolxoozoi dergedexi SVB-ein ba OSO-goi organizaacanuud xadaa, gesydydee znaçkiistanar bolxooji xysenegeyi.

SVB-ein organizaator nyx Cebegei M. gegse, ene xydelmeride tomilgodohon saghaa xolxo, jamar xyldeimeri xeegyi hanaa amaxan jabaza baina. Myn OSO-goins organizaac-

Respyyblike

Ene onoi 3 dxi kv Deede Beroozovkin zilrovanno kirpiciin neegdexenb. Zavoodoi xadaa zil dotroo 15 xeheg kirpice gargaxa

Tataurov sadar 30 paastal barilgin xerege xuxala, hain xanarai gliizegden oldood, ende zil 25 millioon kirpice yge voodoi projeekt zoxloobaina.

Buriaad-Mongol respyyblikin nlutagal azyyled Arkonaad bolbol ene pimokaatna zavood exilxeer xaraalhan baidageed, ene zavoodoi ba konstryyke zoxloolgodohon baina.

Suluu nyrrhenei uurxai

Manai respyyblike gazarai bajaligaar ton Ziseelxede, metaal, mraamor, nefrit, aasba suluu nyrrhen g.m. baigulaltada ba aradaida ton xuxala xeregle bajaliguudaar ton elbeg jym. Ede bajaliguudii gurbadugaar tabanai soolan xeregle xural oroldolgo tabigdaxa baina.

Ene zilde suluu nyrrhojor Saagta neexe tuxal delmeri jabuulagdaxa Ede nyrrhenei bairanu xadaa, Baigalai erjede, geze gazarta nege uurxa segden oldohon ba nyge Ulaan-Ydiin PVZ-oi de oldood, sineleegdeze baina uurxai bolbol 70 santigazar doru xebe setel beki ba 2 meetr 70 santimeetr maltaad balxada, nyneins xaxa baragdaagyl jym. Ene bolbol niutagal ledberinydyiji nyrrheer gaxa jabadaldai airabtan aagatal uurxai bolno.

Ijyyliin 7-oi y

14 caashaa 19 caas bippodroom deere garnimoridoi xabaadalgatala moridoi urildaan bolxo. Galiirna, Goskoniuuçniin ba xoozuudai gyidelei, morid urildaxa baina.

Spoortlin stadion deere leenei 10 caashaa 20 caaster byxil goorodoi fizkylbnygyydel spoortiin myn bolxo.

Ydestin 20 caasta aradivoorçestvin baihan soggydydijil gargalgin veeçerxo, ende olimpiadada xadagsadai erximyydijil saaga bolxo.

Hain yderlijil yngergetrodskoi Centraalna Komsomol sa

Xariusalgata redaaktor R. BIMBAJEV.

KINOOTEATRNUUDTA: "PROGRESS" Bişilixan exe "ERDEM" Altan nuur